

IL AZALPEN PROBA • <i>Iazko hezurak</i>	
Kodea*	Taldea
*Anonimotasuna, eraginik gabe kalifikatzeko	

Edukia		/ 2,5
Moldea		/ 2,5
Zuzentas.		/ 5
GUZTIRA		/ 10

- > Hasteko, **kokatu** zati hori: aurkeztu obra, nor*ki* idatzia den, ezaugarri orokorrak, berezitasunak...
 - > Ondoren, **zehaztu** zatia (zer, nor(tzuk), non, zergatik...), eta hortik abiatu egizu iruzkina edo komentario orokorra, beti ere **obraz ezer ez dakien irakurle bati** azalduko bazenio bezala.
1. Idatzi orri zurian bakarrik. Orrialde honen atzeko alde zure apunteetarako erabil dezakezu.
 2. Helburua –**IL lanean egin duzun bezala**–: obraren edukia eta ezaugarriak azaltzea, eta **iritzia** ere ematea.
 3. Azalpena argia izan dadila, eta kohesionatua, idazlan moldekoa. **EZ** idatzi zatiak eginez, txosten eran.
 4. Neurria: 300-400 hitz; txukun eta margenak utzita. Amaitutakoan, jarri hitz kopurua:

Urte horretan eskolatu zuten Irene Arrias, 1974an, Etiopiako Haile Selassie enperadorea agintetik kendu zuten egunean, irailaren 12an. Hiru urterekin eskolatu zuten Irene Arrias, beraz. Hori esaten zuen legeak, hiru urte, ematen du aspaldi diseinatuta daudela adinak.

Negar egiten zuen Irene Arrias hiru urtekoak lehen egunetan, ikastolara heldu baino metro batzuk lehenago, arrastaka eraman behar izaten zuen Begoña Sasietak, azken metroak, labain egiten zuten umearen zapata-zolek Bidebarriko harlauzetatik, dandarrez.

Bidebarri kaleko etxabe batean zegoen orduan ikastola: behin-behineko ikasgelak, etxabeetan, sotoetan, etxe partikularretan, behin-behinekoak beti. Patioa ere estuegia Bidebarrin hiru urteko umeak ateratzeko, atera egiten zituzten hala ere. Irene Arriasek lurretik hartutako harri xehe batzuk jan zituen behin Bidebarriko patioan, gelakideekin, arroza zela simulatu zutelako.

Irene Arriasen gurasoek ez zuten diru arazorik 1974an, ondo irabazten zuen Abel Arriasek, enpresa handia, ondo tratatzen zuten. Edozein ikastetxetan sar zezaketen Irene beraz, onenetan ere bai. Asko zeuden Algortan, Algorta inguruetan, Bilbon, irakaslerik onenak, prestigioa, baloreak ere katolikoak. Garestiak ziren baina ematen zien diruak, garestienetarako ere bai. Irene baino ez zeukaten; erabaki zuten ez zutela gehiago ekarriko... Jabetuta zeuden gainera zer diren ikasketak, norainoko balioa duten, ia beste ezeri baino garrantzi handiagoa ematen zieten ikasketei Abel Arriasek eta Begoña Sasietak. Unibertsitatean nahi zuten alaba, Deustukoan beharbada.

IL AZALPEN PROBA • <i>Iazko hezurak</i>	
Kodea*	Taldea
*Anonimotasuna, eraginik gabe kalifikatzeko	

Edukia		/ 2,5
Moldea		/ 2,5
Zuzentas.		/ 5
GUZTIRA		/ 10

- > Hasteko, **kokatu** zati hori: aurkeztu obra, nork idatzia den, ezaugarri orokorrak, berezitasunak...
 - > Ondoren, **zehaztu** zatia (zer, nor(tzuk), non, zergatik...), eta hortik abiatu egizu iruzkina edo komentario orokorra, beti ere **obraz ezer ez dakien irakurle bati** azalduko bazenio bezala.
1. Idatzi orri zurian bakarrik. Orrialde honen atzeko alde zure apunteetarako erabil dezakezu.
 2. Helburua –**IL lanean egin duzun bezala**–: obraren edukia eta ezaugarriak azaltzea, eta **iritzia** ere ematea.
 3. Azalpena argia izan dadila, eta kohesionatua, idazlan moldekoa. **EZ** idatzi zatiak eginez, txosten eran.
 4. Neurria: 300-400 hitz; txukun eta margenak utzita. Amaitutakoan, jarri hitz kopurua:

Urte hartako azaroaren 20an hil zen Francisco Franco Bahamonde ere, agintean 36 urte eman eta gero, zirkinik egin gabe. Marina Zabala, Irene Arriasen amama, hamabi egun lehenago harrapatu zuen auto batek. Irene Arriasek ez zuen galderarik egin, ez zuen esan «Hori erderaz da *Ha muerto?*». Inoizko gutxien hitz egin zuen amama Marinari buruz, berenberegiz egin izan balu bezala. Galdetu zuen, hori bai, zer zen Gurugú, askotan entzuten zelako etxean, amak, izekok, lehengusu batek.

Izen horren bidez sartu zen Maroko Marina Zabalaren bizitzan. Baina 38 urte lehenago ere sartu zen, marokoar batek San Ignacio elizatik etxeraino jarraitu zionean... Edo hil baino egun bi lehenago, azaroaren 6an, Hassan II.ak 350.000 marokoar bidali zituen Sahara okupatzera. Martxa Berdea esan zioten.

Espainia zegoen Mendebaldeko Saharan agintean orduan, kolonia zen, beste izen bat ez ematearren. Sahararrak eurak «gizabanako ez-funtsezkoak» ziren Hannah Arendten esapidea erabiltzeko, lehenago juduak izan ziren bezala lan-esparruetan, geroago tutsiak izango ziren bezala, hutuak, armeniarrek, kurduak. *Individuos superfluos* gaztelaniaz, jatekoa egunero behar zuten ahoak, epidemiak hedatzen zituztenak. F. Mayor Zaragozak, hamabi urtez Unescoko zuzendari nagusi izandakoak, esaten du historia osoa indar erakustaldia izan dela, «erakustaldi odoltsua», mendeetan herritarrek beren bizia eman behar izan dutela agintean daudenak defenditzeko.

IL AZALPEN PROBA • <i>Iazko hezurak</i>	
Kodea*	Taldea
*Anonimotasuna, eraginik gabe kalifikatzeko	

Edukia		/ 2,5
Moldea		/ 2,5
Zuzentas.		/ 5
GUZTIRA		/ 10

- > Hasteko, **kokatu** zati hori: aurkeztu obra, nork idatzia den, ezaugarri orokorrak, berezitasunak...
 - > Ondoren, **zehaztu** zatia (zer, nor(tzuk), non, zergatik...), eta hortik abiatu egizu iruzkina edo komentario orokorra, beti ere **obraz ezer ez dakien irakurle bati** azalduko bazenio bezala.
1. Idatzi orri zurian bakarrik. Orrialde honen atzeko alde zure apunteetarako erabil dezakezu.
 2. Helburua –**IL lanean egin duzun bezala**–: obraren edukia eta ezaugarriak azaltzea, eta **iritzia** ere ematea.
 3. Azalpena argia izan dadila, eta kohesionatua, idazlan moldekoa. **EZ** idatzi zatiak eginez, txosten eran.
 4. Neurria: 300-400 hitz; txukun eta margenak utzita. Amaitutakoan, jarri hitz kopurua:

Lasaitu arraroa hartu zuen Irene Arriasek azterketa-aretoetik irten zenean, nekea ere bai. Goizeko bostetan altxatu zen ikastera, ikasitakoaren gainean ikastera, eta ordura arte ez zuen nekea sentitu, lo falta. Ematen zuen tentsioak mugitu zuela Irene azterketa amaitu arte. Orain ez zuen tentsiorik behar ordea, eta nekeak hartu zuen, lasaitu arraro batek.

Bazkaria zuten azterketa osterako, jatetxea hartuta, Bilbon bertan, baina ordu bi baino gehiago falta oraindik. Imanol Sarasuak esan zuen bere etxean utzi ahal zituztela gauzak, karpetak, liburuak, eskuetan erabili behar ez izateko arratsalde osoan, gau osoan, hartuko zituztela beste egunen batean, ez zituztela asko behar orain.

Hogei minututan ziren Imanol Sarasuaren etxean. Beheko ataria handia, sofak, koadroak, ispiluak, beiriteak. Diru askorekin egin zuten, laurogei urte lehenago, ehun urte lehenago beharbada. Utzita zegoen orain: urrututa ikusi zuen Irenek argiontzi baten tulipa esate baterako, goitik beherako arrakalekin. Igogailuan igo ziren lau, Leire Arruza eta Itziar Gereka eskaileretatik.

IL AZALPEN PROBA • <i>Iazko hezurak</i>	
Kodea*	Taldea
*Anonimotasuna, eraginik gabe kalifikatzeko	

Edukia		/ 2,5
Moldea		/ 2,5
Zuzentas.		/ 5
GUZTIRA		/ 10

- > Hasteko, **kokatu** zati hori: aurkeztu obra, nork idatzia den, ezaugarri orokorrak, berezitasunak...
 - > Ondoren, **zehaztu** zatia (zer, nor(tzuk), non, zergatik...), eta hortik abiatu egizu iruzkina edo komentario orokorra, beti ere **obraz ezer ez dakien irakurle bati** azalduko bazenio bezala.
1. Idatzi orri zurian bakarrik. Orrialde honen atzeko alde zure apunteetarako erabil dezakezu.
 2. Helburua –**IL lanean egin duzun bezala**–: obraren edukia eta ezaugarriak azaltzea, eta **iritzia** ere ematea.
 3. Azalpena argia izan dadila, eta kohesionatua, idazlan moldekoa. **EZ** idatzi zatiak eginez, txosten eran.
 4. Neurria: 300-400 hitz; txukun eta margenak utzita. Amaitutakoan, jarri hitz kopurua:

Wolfgang Sofsky filosofoak esaten du indarkeriari buruzko dokumentuak bilatuz gero, erraza dela adibideak topatzea, literaturak askotan hitz egiten duela indarkeriaz. Baina literaturak, batez ere, arimaren mina deskribatzen duela esaten du, ez min fisikoa. Min fisikoa ezin da komunikatu, hori esaten du, erakutsi egin behar da, grabazioetan beharbada. Irene Arrias ez zegoen guztiz ados, baina bere burua irakurtzen ariko balitz bezala irakurri zuen Wolfgang Sofskyren pentsamendua.

1997ko irailean, enpresak ikastaro bat ematera bidali zuen Irene Arrias enpresa txikiago batera. Zazpi ikasle zituen, bera baino nagusiagoak gehienak. Irenek ez zuen bere burua kapaz ikusten zazpietako inori ezer irakasteko. Urte bi zituen ordurako enpresa berean lanean, baina ez zitzaion iruditzen ezer askorik ikasi zuenik, ez zitzaion iruditzen ezer irakasteko moduan zegoenik, fartsa itxura hartzen zion guztiari.

Ikasleetako batekin itzultzen zen Irene Bilbotik, metroz, Ibon, Ibon Sales Urizar, Irene baino urte bi nagusiagoa, eta ematen zuen horretarako balio izan ziola ikastaroak. Leioan bizi zen Ibon, baina Algortaraino lagundu zion Ireneri birritan. Zerbait erosi behar zuela esaten zuen, Algortako denda batean, arratsaldeko hiru eta erdietan, bazkaldu barik. Ireneri iruditzen zitzaion hurrengo metroa hartzen zuela Ibonek, bueltakoa, Leioarako.

IL AZALPEN PROBA • <i>Iazko hezurak</i>	
Kodea*	Taldea
*Anonimotasuna, eraginik gabe kalifikatzeko	

Edukia		/ 2,5
Moldea		/ 2,5
Zuzentas.		/ 5
GUZTIRA		/ 10

- > Hasteko, **kokatu** zati hori: aurkeztu obra, nor*ki* idatzia den, ezaugarri orokorrak, berezitasunak...
 - > Ondoren, **zehaztu** zatia (zer, nor(tzuk), non, zergatik...), eta hortik abiatu egizu iruzkina edo komentario orokorra, beti ere **obraz ezer ez dakien irakurle bati** azalduko bazenio bezala.
1. Idatzi orri zurian bakarrik. Orrialde honen atzeko alde zure apunteetarako erabil dezakezu.
 2. Helburua –**IL lanean egin duzun bezala**–: obraren edukia eta ezaugarriak azaltzea, eta **iritzia** ere ematea.
 3. Azalpena argia izan dadila, eta kohesionatua, idazlan moldekoa. **EZ** idatzi zatiak eginez, txosten eran.
 4. Neurria: 300-400 hitz; txukun eta margenak utzita. Amaitutakoan, jarri hitz kopurua:

Apirilaren 10ean ezkondu ziren Irene eta Ibon, tenperatura epelegia ere ez oraindik, negukoa ere bai ia. Egun haietan betetzen ari zen, hainbat egunkaritan, irratietan, Ruandako genozidioaren lehen hamarkada: 1994ko apirilaren 6an bota zuten presidentearen hegazkina Kigalin, Jean-Pierre Minaberry euskalduna pilotu zeramana, biharamunean hasi ziren masakreak.

Tutsien kontrako genozidioa deitu izan da, hori dago Europako buruetan. Eta hala izan zen zati batean, baina zati batean baino ez, beti egoten direlako zatiak normalean, konplikatua delako dena normalean: hutuak ere hil zituzten, asko, hor ere genozidio ahalegina... Alde guztietakoak hil ziren beraz, denak hil ziren, gutxi batzuk izan ezik, betiko moduan, odolarekin, propagandarekin, elitearekin, hesteekin, inpresioa da konplikatua dela gehiena beti.

Kontatu zuen Santos Ganuza misiolari nafarrak 1.000 tutsi hil zituztela *interahamwe* taldeek Kiziguroko bere elizan. Egun batzuk geroago, berriz, soldadu tutsiak sartu eta 10.000 hutu hil zituzten. Telebistek bigarren talde horretako gorpuak erakutsi zituzten, European ere bai, European batez ere, eta tutsien gorpuak zirela esan zuten esatariek, nola ez ziren tutsiak izango... Interesak hor, telebistenak, kazetarienak, enpresak, European, Estatu Batuetan.